

პედაგოგიკა Pedagogic

განწყობის ფსიქოლოგიის საკითხები იაკობ გოგებაშვილის საბავშვო მოთხრობებში

იმერი ბასილაძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: imer.basiladze@atsu.edu.ge

ლელა თავდგირიძე

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: lela.tavdgiridze@bsu.edu.ge

ნინო ჭოხონელიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: nino.chokhonelidze@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.33.19>

SJIF 2024: 8.268

გამოჩენილი ქართველი პედაგოგი იაკობ გოგებაშვილი XIX საუკუნის II ნახევრისა და XX საუკუნის დასაწყისის პედაგოგიური აზროვნების ნოვატორია. მისი პედაგოგიური კონცეფცია მთლიანად განწყობის ფსიქოლოგიის იდეაზეა დაფუძნებული. მის მიერ შექმნილი საბავშვო მოთხრობები თავისი შინაარსითა და აგების მეთოდოლოგიური სტრუქტურით განმავითრებელი სწავლების იდეას ემსახურება.

იაკობ გოგებაშვილმა თავის საბავშვო მოთხრობების შექმნისას აჩვენა მჭიდრო კავშირი დიდაქტიკის ამოცანებსა და სწავლის ფსიქოლოგიის ამოცანებს შორის. ჩვენი აზრით, მის საბავშვო ნაწარმოებებში ნაკლებად არის შესწავლილი სწავლა/სწავლების ფსიქოლოგია.

იაკობ გოგებაშვილის მოთხრობები გამოირჩევა მასალის სწორი პედაგოგიური და ფსიქოლოგიური შერჩევით. მისი შესწავლის პროცესში მოსწავლე ნამდვილად იღებს განწყობას და შეიგრძნობს მშობლიური ფესვების, სიტყვის ძალას, სამშობლოს სიყვარულსა და სწავლა/სწავლების მნიშვნელობას, მათი გონებრივი, ზნეობრივი, ესთეტიკური, ფიზიკური და პროფესიული აღზრდის კუთხით. „მოტივები, პიროვნების ნიშნები, „ღირებულებითი ორიენტაციები“ და ქცევის სხვა ცალკეული ფაქტორები გამოვლინებულ ქცევას უშუალოდ ერთმანეთისგან იზოლირებულად კი არ განსაზღვრავენ, არამედ ემორჩილებიან მთლიანობითი პიროვნების მარეგულირებელ მოდულს“ [უზნაძე 1949].

იაკობ გოგებაშვილმა, როგორც ქართული ენის საუკეთესო მცოდნე, დიდი ოსტატობითა და ნიჭით მოარგო მისი ეპოქის თანამედროვე საგანმანათლებლო მიდგომები და მეთოდები ქართული ენისა და სიტყვიერების არსებულ რესურსებს. წარმოუდგენლად დიდი შრომა ჩადო ორიგინალურ ენაზე არსებული სასწავლო მასალების შეკრება-ადაპტირებაში, ახალი ლიტერატურის შექმნაში. მისმა ნააზრევმა პედაგოგიკაში დროს გაუსწრეს და თანამედროვე გადმოსახედიდან ის შეიძლება ჩაითვალოს მომავლის ნაშრომად, შესაბამისად პედაგოგიურად

და ფსიქოლოგიურად სწორად წარმართული რედაქციით. იაკობ გოგებაშვილის პედაგოგიური შემოქმედება ფსიქოლოგიური ასპექტებით არის გაჟღერებული. იგი ბავშვს მყარად აკავშირებს ქართულ ფესვებთან და მთელი შემდგომი ცხოვრების მანძილზე მის იდენტობას განსაზღვრავს. რაც გვაძლევს საშუალებას დავასკვნათ, რომ დიდი პედაგოგი იყო ბავშვის ფსიქოლოგიის უბადლო მცოდნე.

საკვანძო სიტყვები: განწყობა, მოტივაცია, განმავითარებელი სწავლება, მოთხოვნების დაკმაყოფილება, პედაგოგიკური კონცეფცია.

გამოჩენილი ქართველი პედაგოგის იაკობ გოგებაშვილის საბავშვო მოთხოვნები თავისი შინაარსითა და აგების მეთოდოლოგიური სტრუქტურით განმავითარებელი სწავლების იდეას ემსახურება და გამყარებულია ფსიქოლოგიური ცოდნით.

იაკობ გოგებაშვილი, როგორც ფსიქოლოგი ფართო თემაა. ის ჩვენი აზრით, თავის მკვლევარს ელოდება. ჩვენ რამდენიმე საკითხს შევხებით, რომელიც ნაწილობრივ მაინც წარმოაჩენს იაკობ გოგებაშვილს, როგორც ფსიქოლოგს. ის სამართლიანად ითვლება პედაგოგიკის გამოჩენილ კლასიკოსად და საბავშვო მწერლად. „იაკობ გოგებაშვილმა, როგორც პედაგოგმა და მწერალმა, ორგზის დაიმსახურა ადამიანის სულის ინჟინრის სახელი. ის აყალიბებდა ბავშვის სულის მეცნიერული ცოდნის საფუძველზე, ამდიდრებდა მას მხატვრული აზროვნებით, ზრდიდა ბავშვს ნამდვილი ადამიანის სულისკვთებით“ [თავზიშვილი, 1960: 240].

იაკობ გოგებაშვილი ცნობილია, როგორც ჩინებული საყმაწვილო მოთხოვნების ავტორი. ის მათ არა მარტო პედაგოგიურ, არამედ ფსიქოლოგიურ მოთხოვნებს უყენებს. პროფ. ვ. რამიშვილი აღნიშნავს, რომ იგი „ორიგინალურად ხატავს პერსონაჟებს, რამდენადაც მათ ხასიათებსა და ქცევებს საგანგებოდ შერჩეულ ეპიზოდებში ასახიერებს. ეპიზოდურობა იაკობ გოგებაშვილის მხატვრული შემოქმედების სტილური თავისებურებაა. ბუნებრივი ეპიზოდები აცოცხლებს ნაწარმოების სიუჟეტს, აცხოველებს მისი კითხვის ინტერესს. მძაფრი, მაგრამ ბუნებრივი კონფლიქტების შემცველი ეპიზოდები ახალგაზრდებში იწვევს ანალოგიურ ასოციაციებს, ამით ისინი ფსიქოლოგიურად უკავშირდებიან თხზულების გმირებს და განიცდიან მათ სიხარულს, მწუხარებას და წარმოადგენენ ბავშვის შთაგონების უწყვეტ წყაროს“ [რამიშვილი, 1991:77].

იაკობ გოგებაშვილი თავის საბავშვო მოთხოვნებში ითვალისწინებს გარემოს მნიშვნელობას ბავშვის დამკვიდრების, თვითშეფასების ამაღლების, დაცემის და პიროვნებად ჩამოყალიბების საქმეში. ამ თვალსაზრისით, ის თავისი საბავშვო მოთხოვნებით ხელს უწყობს მოსწავლის მოტივაციის ზრდას, რათა საინტერესო გახდეს სასწავლო პროცესი. არგულობს მოსწავლის სწავლა - განათლებისა და პიროვნული განვითარების მიდგომებს.

იაკობ გოგებაშვილის აზრით, წარმატება სწავლაში მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია მოსწავლის ყურადღებაზე. ამიტომ მას საბავშვო მოთხოვნებში შეტანილი აქვს ისეთი მასალა, რომელიც უზრუნველყოფს თავიდან ბავშვის პასიური ყურადღების განვითარებას და იმავდროულად თანდათან აძლიერებს აქტიურ ყურადღებას.

იაკობ გოგებაშვილი თავის ნაშრომებს მხატვრულ იერს აძლევდა, ემოციურ ძალას ანიჭებდა, ვინაიდან იგი საფუძვლიანად ფლობდა ცოდნას ბავშვის ასაკობრივი და ფსიქოლოგიური საფუძვლების შესახებ. მის ნაშრომებში მოქცეული მხატვრული მასალები

ხელს უწყობდნენ ბავშვების მიერ ენის შესწავლას, სამშობლოს სიყვარულს, მათ გონებრივ, ზნეობრივ და ესთეტიკურ აღზრდას ათეული წლების მანძილზე. ამიტომ იყო იაკობის თანამედროვე ცნობილი გერმანელი საზოგადო მოღვაწე არტურ ლაისტი თავის თხზულებაში „გეორგიშე დიხტერ“ (ქართველი პოეტები) წერდა: „ამჟამად ქართული ენის უმთავრესი სახელმძღვანელოები დაბალ კლასებში არის „დედა ენა“ და „ბუნების კარი“ იაკობ გოგებაშვილისა... ორივე ეს სახელმძღვანელო სასახელოდ შეიძლება შედარებული იქნეს ევროპის განათლებულ ხალხთა საუკეთესო სახელმძღვანელოებთან“ [გობრონიძე, 1976: 4].

ქართულ საბავშვო ლიტერატურაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მოთხრობას „იავნანამ რა ჰქმნა“. მისი განსაკუთრებულობა კი იმაში გამოიხატება, რომ მასში გადმოცემული ამბავი დიდაქტიკური შინაარსისა და მიზნით პატრიოტულია. ხოლო მოთხრობის თავისებურება, როგორც პროფ. ზ. ხოჯავა წერს - „მის წმინდა ფსიქოლოგიზმშია“. ე. ი. იმაში, რაც იავნანას მოსმენამ შეძლო, რამაც 13 წლის ლეკად ქცეულ ქეთოს თავისი ადრიაკი ბავშვობის დაკარგული მოგონებები აღუძრა და კვლავ ქართველ ქალად აქცია“ [ხოჯავა, 1990:204]. იქვე აღნიშნავს, რომ მოვლენათა სამყარო, რომელიც იაკობს ამ შემთხვევაში უნდოდა ეჩვენებინა, ადამიანის სულიერი ცხოვრების სამკვიდროა. ერთი მხრივ, განცდები და გარკვეული სახით მიმდინარეობა და, მეორე მხრივ, პიროვნების არსებაში ის ღრმად მდებარე ცვლილებები, რომელნიც ამ მიმდინარეობას შესაფერად საზღვრავენ. მოთხრობის ფსიქოლოგიური არსი მხოლოდ ამაშია და ყოველივე დანარჩენი: ბუნებისა და სოფლის აღწერა, პერსონაჟების დახასიათება, ლეკებისა და ქართველების ურთიერთობა და სხვა „მხოლოდ მხატვრული გასიუჟეტებაა, ამბად ქცევაა ამ ფსიქოლოგიური არსისა, რომლის გაშლაც მათ გარეშე მშრალ მეცნიერულ ტრაქტატს მოგვცემდა და არა ჰუმანური გრძნობების აღმძვრელ მხატვრულ მოთხრობას“ [ხოჯავა, 1990:204].

პროფესორმა ზ. ხოჯავამ დაწვრილებით გამოიკვლია და გაანალიზა მოთხრობაში აღწერილი სიტუაციები. ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით შეისწავლა მოთხრობის ფსიქოლოგიური „ფიგურა და ფონი“, როგორ გამოიკვეთა „ფიგურა“ ანუ როგორ აღსდგა მოგონებები, ავტორის ფსიქოლოგიური კონცეფცია. ჩვენ დაწვრილებით არ განვიხილავთ პროფ. ზ. ხოჯავას ნაშრომს, მაგრამ აღვნიშნავთ, რომ მას „იავნანას ნამოქმედარი გაგებული აქვს, როგორც მკვეთრი და უჩვეულო გარდატეხა პიროვნების სულიერი ცხოვრების მიმართულებაში. ქეთოს ბავშვობის დროინდელი შთაბეჭდილებანი მისი გონებიდან არ გამქრალა, მათ ღრმად ეძინათ მის ქვეცნობიერში. ასეთი გამაღვიძებელი ძალა, რომელმაც შეძლო ქეთოს მიძინებულ ქვეცნობიერში გაღვიძება იყო დედის იავნანა [ხოჯავა, 1990:206].

პროფესორმა ზ. ხოჯავა აკეთებს დასკვნას, რომ იაკობ გოგებაშვილმა „იშვიათი მიხვედრილობით ჩაიხედა ადამიანის სულიერი ცხოვრების სიღრმეში და ფსიქოლოგიურად შეუცდომლად წარმოაჩინა ადამიანის ფსიქიკის ურთულესი გამოვლინება“, რომელსაც თანამედროვე ფსიქოლოგიაში განწყობის ცნება ასახავს [ხოჯავა, 1940: 127]. ერთი სიტყვით - აგრძელებს ზ. ხოჯავა - ადრიაკი ბავშვობის მშობლიური გარემოს გავლენა ქეთოში ჩამოყალიბდა, როგორც გარკვეული მთლიანი მდგომარეობა, როგორც მზაობა, ანუ განწყობა მისი ნორჩი ძალების გარკვეულის მიმართულებით მოქმედებისა. ნაიბის ოჯახში მას აღარ ესმოდა დედის სიმღერა და, თუმცა იგი უმტკივნეულოდ არ დაუთმია, რამდენიმე ხნის შემდეგ დაავიწყდა კიდეც, მაგრამ მხოლოდ ჰანგები დაავიწყდა, მხოლოდ განცდები. ე. ი. რაც ცნობიერებაში ჰქონდა. მთლიანი მდგომარეობა კი, რომელიც მისი არსებობის მოდუსი იყო, ანუ რომელიც მისი ძალების გარკვეული მიმართულებით ამოქმედების განწყობას წარმოადგენდა

და არა ცნობიერების კონკრეტულ შინაარსს, უკლებლივ დარჩა ქეთოში, რადგან ასეთია განწყობის ბუნება: „ცნობიერების შინაარსი, რომელიც გარკვეული განწყობის ნიადაგზე ჩნდება, შეიძლება მოისპოს, გაჰქრეს, მაგრამ განწყობამ, როგორც სუბიექტის არსებობის მოდუსმა, მაინც განაგრძოს არსებობა“ (დ. უზნაძე) [ხოჯავა, 1990:223].

ჩვენ შეჯამების სახით გვინდა აღვნიშნოთ, რომ მოთხრობაში „იავნანამ რა ჰქმნა“ იაკობ გოგებაშვილი:

- ფსიქოლოგიურად სწორად აღწერს პატარა ქეთოს გრძნობებს. გვიჩვენებს მის განცდებს;
- ითვალისწინებს მოთხრობის მთავარი პერსონაჟის ასაკობრივ და ინდივიდუალურ თავისებურებებს;
- ფსიქოლოგიურად სწორად გამოკვეთს ქეთოს მამისა და დედის შინაგან ბუნებას;
- ქმნის მოტივს, განწყობას ქეთოში, თუ რატომ ავლენენ ამდენ სიყვარულს მისთვის უცხო ადამიანები;
- ქმნის განწყობას, პატივს მიაგებს ორი ხალხის ეთნოკულტურას;
- მხატვრულად წარმოაჩენს ქეთოს სულის სიღრმეში მიმდინარე პროცესებს.

ჩვენი აზრით, ფსიქოლოგიურად საინტერესოა იაკობ გოგებაშვილის მოთხრობა „მეფე ერეკლე და ინგილო ქალი“. უცხო კაცმა, რომელსაც მტრის თავსაბურავი ეხურა, ყმაწვილ ქალში აღძრა სიძულვილის განწყობილება და მტრად შეცნობილ ქართველ მეფეს თავზე ქლიავი გადააყარა. ეს არის ინგილო ქალის პიროვნული ქცევა, რომელიც წინაპართა ტრადიციების გამოხატულებაა და ერთიან განცდას წარმოადგენს. იაკობ გოგებაშვილი მოთხრობაში არა მარტო ინგილო ქალის ქცევისა და მისი ცნობიერების მუშაობის ახსნას იძლევა, არამედ გვაგებინებს „ზოგადად სულიერ არსებათა ფსიქიკური აქტივობის თავისებურებებსა და კანონზომიერებებს“ [მალრაძე, 2008:16].

ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით განსაკუთრებით საინტერესოა აგრეთვე იაკობ გოგებაშვილის მოთხრობა „ხატის მიზეზი“. დიდი პედაგოგი მისთვის დამახასიათებელი ფსიქოლოგიური ალლოთი აგვიწერს 7-8 წლის ბიჭის - კაკოს ამბავს, რომელიც სოფლიდან ქალაქში ჩამოიყვანეს სასწავლებლად. მაგრამ პატარა კაკო ვერ შეეგუა ახალ სასწავლო - სააღმზრდელო გარემოს და საფრთხე შეექმნა მის ფსიქიკურ ჯანმრთელობას, გაჩნდა პრობლემები სწავლა - აღზრდაში, რადგან, როგორც მოთხრობიდან ჩანს კაკოსთვის დამახასიათებელია ფაქიზი მგრძნობიარობა და მწვავე ემოციური რეაგირება მის ცხოვრებაში მომხდარ ცვლილებებზე. „უწინდელი მხიარულება თანდათან გაქრა, მადა დაკარგა, სიცქვიტის ნატამალიც აღარ ეტყობოდა, წითელი ლოყები დაუყვითლდა, ჩამოხმა. ნახავდით ლოგინში მწოლარე პატარა ვაჟსა, თითქმის ძვლებად ქცეულს და იმდენად მისუსტებულსა, რომ მკვდარი გეგონებოდათ“ [გოგებაშვილი, 1982:19]. კაკოს ამ მდგომარეობაში ჩავარდნის მიზეზს ვერავინ ხვდება. მომვლელი ნათესავი ქალის კითხვაზე - სოფელსა და ოჯახს ხომ არ ჯავრობო, კაკომ არაფერი უპასუხა. მკვლევარ თ. ჯავახიშვილის აზრით, „კაკოს დუმილი თავის მდგომარეობის მიზეზებზე მიგვანიშნებს, რომ ის გაურკვევლობაშია, შინაგანი კონფლიქტის ტყვეობაშია, არც სწავლა ეთმობა, და ამიტომ სოფელში დაბრუნებას ვერ ითხოვს და ოჯახთან და მშობლებთან განშორებასაც ვერ ეგუება, არ უნდა, რომ მშობლებს იმედი გაუცრუოს. ამ მწვავე, ურთიერთსაპირისპირო განცდებმა გამოიწვია ბავშვის ფსიქიკური და ფიზიკური ძალების სრული პარალიზება [ჯავახიშვილი, 2011:201]. როგორც კი კაკომ გაიგო, რომ ისევ სოფელში უნდა დაებრუნებინათ სოფლის ეკლესიაში ღვთისმშობლის ხატთან სალოცავად, სახე გაუბრწყინდა, გამოცოცხლდა, ჰამა მოითხოვა და მთელი ღამე თავის სოფელზე ოცნებებში

გაატარა, რასაც თან ახლდა ბედნიერების გამომეტყველება მძინარე ბავშვის სახეზე და აღტაცების გამომხატველი ბგერები. მოთხრობიდან ნათლად ჩანს, რომ სწავლების პროცესში აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ ბავშვის ასაკობრივი თავისებურებები, როგორია სასწავლო გარემო და არის თუ არა მზად ბავშვი სწავლისათვის. მოთხრობაში აღწერილ ფაქტს, ჩვენი აზრით, შეესაბამება დ. უზნაძის მტკიცებულება, რომ „ადამიანის მოქმედებას განაპირობებს განწყობა, რომელშიც ასახულია შინაგანი მამოძრავებელი ძალაც, მოთხოვნილების სახით და გარემოდან მიღებული ინფორმაციაც, რომელიც სამოქმედო სიტუაციიდან ყალიბდება. მოთხოვნილება და სიტუაცია ის ძირითადი სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორებია, რომლებიც აუცილებელია განწყობის აღმოცენებისათვის. პირველი მოქმედებას ენერგიით უზრუნველყოფს, მეორე კი გარემო პირობებთან მის შესაბამისობას ხდის შესაძლებელს“ [მაღრაძე, 2008:16]. პატარა კაკოს ქცევას განსაზღვრავს სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორები. ობიექტურ ფაქტორს წარმოადგენს გარემო, სადაც მას, როგორც ინდივიდს უხდება განვითარება, ცხოვრება და აქტივობა. ხოლო სუბიექტურია მისი პიროვნული თავისებურებანი, რომლებიც მისი აღზრდითა და მშობლების ზეგავლენით არის გამომუშავებული, რამაც განსაზღვრა მისი ხასიათი და ბუნება.

მიგვაჩნია, რომ ბავშვებისათვის საბავშვო მოთხრობების მომზადების პროცესში იაკობ გოგებაშვილმა შეიმუშავა არა მარტო პედაგოგიური, არამედ ფსიქოლოგიური მოთხოვნების სისტემა, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს მათში შემავალი მასალა, თუ ისტორია. კერძოდ:

- მასალა უნდა იყოს აღწერილი მარტივად, რათა ბავშვებმა ბოლომდე უსმინონ, დაიმახსოვრონ მისი დასაწყისი, შუა და ბოლო ნაწილი;
- მასალა უნდა შეესაბამებოდეს მოსწავლის ასაკობრივ თავისებურებებს.
- მასალაში აღწერილმა სხვადასხვა დეტალებმა არ უნდა დაჩრდილოს მთავარი;
- მასალა არ უნდა იყოს მშრალი. ის უნდა წარმოადგენდეს მომეტებულ მიმზიდველ ძალას ბავშვებისათვის.;
- მოთხრობამ ან ისტორიამ უნდა მოამზადოს საფუძველი მომავალი ცოდნის სისტემისათვის.

მართლაც, იაკობ გოგებაშვილის საბავშვო მოთხრობები გამოირჩევა მასალის სწორი პედაგოგიური და ფსიქოლოგიური შერჩევით. მისი შესწავლის პროცესში მოსწავლე ნამდვილად შეიგრძნობს მშობლიური ფესვების, ქართული სიტყვის ძალას, სამშობლოს სიყვარულსა და სასწავლო ქცევის მნიშვნელობას.

ჩვენი კვლევის მიზნიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ:

- იაკობ გოგებაშვილმა, როგორც ქართული ენის საუკეთესო მცოდნემ, დიდი ოსტატობითა და ნიჭით მოარგო, მისი ეპოქის, თანამედროვე საგანმანათლებლო მიდგომები და მეთოდები ქართული ენისა და სიტყვიერების არსებულ რესურსებს. წარმოუდგენლად დიდი შრომა ჩადო ორიგინალურ ენაზე არსებული სასწავლო მასალების შეკრება-ადაპტირებაში, ახალი ლიტერატურის შექმნაში.
- იაკობ გოგებაშვილის საბავშვო მოთხრობებში გათვალისწინებულია სწავლის ფსიქოლოგიური ასპექტები, რომელიც შეესაბამება და აიხსნება კიდევ დიმიტრი უზნაძის განწყობის თეორიით.
- იაკობი შემოქმედებით საქმიანობაში ითვალისწინებს გარემოს მნიშვნელობას ბავშვის დამკვიდრების, თვითშეფასების ამაღლების, დაქვეითების და პიროვნებად ჩამოყალიბების საქმეში.

- მისმა ნააზრევმა პედაგოგიკაში დროს გაუსწრეს და თანამედროვე გადმოსახედიდან ის შეიძლება ჩაითვალოს მომავლის ნაშრომად, შესაბამისად პედაგოგიურად და ფსიქოლოგიურად სწორად წარმართული რედაქციით.
- იაკობ გოგებაშვილის საბავშვო მოთხრობებში იგრძნობა ავტორის დამაჯერებლობა და გულწრფელობა, მეცნიერული კეთილსინდისიერება, აზროვნების ხერხთა თავისებურება, გადმოცემის კლასიკური სიმარტივე, საფუძვლიანი ცოდნა ფიზიოლოგიისა და ფსიქოლოგიისა, რომლის მონაცემებს საფუძვლად უდებს თავის პედაგოგიურ დასკვნებს.
- იაკობ გოგებაშვილის პედაგოგიური შემოქმედება ფსიქოლოგიური ასპექტებით არის გაჟღერებული. იგი ბავშვს მყარად აკავშირებს ქართულ ფესვებთან და მთელი შემდგომი ცხოვრების მანძილზე მის იდენტობას განსაზღვრავს. რაც გვაძლევს საშუალებას დავასკვნათ, რომ დიდი პედაგოგი იყო ბავშვის ფსიქოლოგიის უბადლო მცოდნე.

ლიტერატურა:

1. გობრონიძე, ა., - „დედა ენა“ აჭარაში, ბათუმი: გამომცემლობა „საბჭოთა აჭარა“. 1976. 52 გვ.
2. გოგებაშვილი, ი., - საგანძური, თბილისი: გამომცემლობა „განათლება“. 1982. 380 გვ.
3. თავიშვილი, გ., - იაკობ გოგებაშვილი, საიუბილეო კრებული, თბილისი: გამომცემლობა „განათლება“. გვ. 3-15. 1960.
4. მალრაძე, მ., - განწყობის თეორია და განათლების ფსიქოლოგიის ზოგადი საკითხები, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. ქუთაისი, 2008. 200 გვ.
5. რამიშვილი, ვ., - დედა ენისა და მისი სწავლების საკითხები იაკობ გოგებაშვილის მემკვიდრეობაში, იაკობ გოგებაშვილი 150, გვ. 3-15. თბილისი: გამომცემლობა „განათლება“. 1991.
6. ხოჯავა, ზ., - ფსიქოლოგიური სისწორე ი. გოგებაშვილის მოთხრობაში „იავნანამ რა ჰქმნა“, იაკობის სამრეკლო, წერილები, გვ. 10-25, თბილისი: გამომცემლობა „განათლება“, 1990.
7. ჭკუასელი, ქ., - იაკობ გოგებაშვილის დიდაქტიკა და თანამედროვეობა, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, იაკობ გოგებაშვილი - 180, სამეცნიერო შრომების კრებული. გვ. 147-156. თბილისი: უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2020.
8. ჯავახიშვილი, თ., - იაკობ გოგებაშვილის შემოქმედების ზოგიერთი ასპექტი, საერთაშორისო პერიოდული ჟურნალი განათლება. № 3, გვ. 207. 2013. თბილისი: სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2011.

Imeri Basiladze

Akaki Tsereteli State Univesity

e-mail: imer.basiladze@atsu.edu.ge

Lela Tavdgiridze

Batumi Shota Rustaveli State Univesity

e-mail: lela.tavdgiridze@bsu.edu.ge

Nino Tchokhanelidze

Akaki Tsereteli State University

e-mail: nino.chokhanelidze@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.33.19>

SJIF 2024: 8.268

Psychological Aspects of Disposition in the Children's Stories of Iakob Gogebashvili

Abstract

Iakob Gogebashvili, a prominent Georgian educator and pedagogical reformer, made a significant contribution to the development of educational theory and practice during the late nineteenth and early twentieth century. His pedagogical concept is fundamentally based on the idea of the psychology of disposition. The children's stories created by him, through their thematic content and methodological structure, serve the principles of developmental education. In his children's literature, Iakob Gogebashvili articulates a nuanced correlation between the goals of didactic instruction and the foundational principles of educational psychology. In our view, the psychological aspects of learning and teaching remain underexplored in his literary works. His stories stand out for their pedagogically and psychologically appropriate selection of material. During the learning process, students are truly engaged, sensing the power of language, the depth of national roots, love for their homeland, and the value of education. This contributes to their intellectual, moral, aesthetic, physical, and professional development.

The stories of Iakob Gogebashvili are distinguished by the careful pedagogical and psychological selection of material. In the process of studying his works, the student truly attains a certain emotional disposition and gains an understanding of the power of native roots, the significance of language, the love for one's homeland, and the importance of learning and education. This encompasses various aspects of intellectual, moral, aesthetic, physical, and professional development. "Motives, personality traits, 'value orientations,' and other individual behavioral factors do not define the exhibited behavior in isolation from one another; rather, they are subordinate to the regulating mode of the holistic personality" [Uznadze 1949].

Iakob Gogebashvili, as one of the foremost authorities on the Georgian language, skillfully and insightfully adapted the contemporary educational approaches and methodology of his era to the linguistic and literary resources of Georgian. He put an incredible amount of work into collecting and adapting existing educational materials in the original language, creating new literature. His ideas in pedagogy were ahead of their time and from a modern point of view, they can be considered a work of the future, respectively, with a pedagogically and psychologically correct editing. Iakob Gogebashvili's pedagogical work is permeated with psychological aspects. By connecting children to their Georgian roots and shaping their identity throughout their lives, he demonstrates the qualities of great educator with a profound understanding of child psychology.

Keywords: Attitude, Motivation, Developmental Education, Satisfaction of needs, Pedagogical Concept

რეცენზენტი: პროფესორი ალექსანდრე როვენკო